

Datum van
inontvangstneming

:

19/02/2021

Zaak C-698/20

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

21 december 2020

Verwijzende rechter:

Sąd Najwyższy (Polen)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

22 september 2020

Verzoekende partij:

Gmina Wieliszew

Verwerende partij:

Curator van Spółdzielczy Bank Rzemiosła i Rolnictwa w Wołominie, in liquidatie

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Het hoofdgeding betreft een vordering om van de failliete boedel van de Spółdzielczy Bank Rzemiosła i Rolnictwa w Wołominie (hierna: „bank”), thans in liquidatie, een bedrag uit te sluiten van 2 439 813,70 Poolse zloty (PLN) (inclusief rente) dat de Gmina Wieliszew (hierna ook: „gemeente”) heeft ontvangen als financiering in het kader van programma’s die uit de begroting van de Unie zijn medegefinancierd

Voorwerp en rechtsgrondslag van de prejudiciële verwijzing

Voorwerp: de uitlegging van

- artikel 2, punt 5, artikel 3, artikel 4, artikel 57, lid 1, artikel 70 en artikel 80 van verordening nr. 1083/2006 en

- artikel 2, punt 15, artikel 37, lid 1, artikel 66, artikel 67, lid 1, artikel 74, lid 1, en artikel 89, lid 1, van verordening nr. 1303/2013

Rechtsgrondslag: artikel 267 VWEU

Prejudiciële vraag

Moet verordening [nr. 1083/2006], in het bijzonder artikel 2, punt 5, de artikelen 3 en 4, artikel 57, lid 1, de artikelen 70 en 80 en de thans geldende verordening [nr. 1303/2013], in het bijzonder artikel 2, punt 15, artikel 37, lid 1, artikel 66, artikel 67, lid 1, artikel 74, lid 1, en artikel 89, lid 1, aldus worden uitgelegd dat zij in de weg staan aan een nationale regeling die aan een entiteit die uit de begroting van de Unie afkomstige middelen heeft ontvangen, belet om zich met vrucht in rechte te beroepen op de uitsluiting van de failliete boedel van die middelen indien zij zijn gestort op een bankrekening die is geopend bij een bank die vervolgens failliet is verklaard, dan wel aan een nationale regeling die deze tegoeden niet uitsluit van de failliete boedel van de gefailleerde bank?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Verordening (EU) nr. 1303/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 17 december 2013 houdende gemeenschappelijke bepalingen inzake het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds, het Cohesiefonds, het Europees Landbouwfonds voor plattelandsontwikkeling en het Europees Fonds voor maritieme zaken en visserij en algemene bepalingen inzake het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds, het Cohesiefonds en het Europees Fonds voor maritieme zaken en visserij, en tot intrekking van verordening (EG) nr. 1083/2006 van de Raad (PB 2013, L 347, blz. 320) (hierna: „verordening nr. 1303/2013”): artikel 2, punt 15, de artikelen 37, 66, 67, 74 en 89

Verordening (EG) nr. 1083/2006 van de Raad van 11 juli 2006 houdende algemene bepalingen inzake het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds en het Cohesiefonds en tot intrekking van verordening (EG) nr. 1260/1999 (PB 2006, L 210, blz. 25) (hierna: „verordening nr. 1083/2006”): artikel 2, punt 5, artikel 3, lid 2, de artikelen 4, 57, 70 en 80

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Ustawa - Prawo upadłościowe (faillissementswet) (Dz. U. 2020, volgnr. 1228, zoals gewijzigd; hierna: „faillissementswet”) van 28 februari 2003: de artikelen 61 en 62, artikel 63, lid 1, punt 1, artikel 70, artikel 73, leden 1, 2 en 6, artikel 74, leden 1 en 2

Ustawa - Kodeks postępowania cywilnego (wetboek van burgerlijke rechtsvordering) (Dz. U. 2020, volgnr. 1575, zoals gewijzigd; hierna: „wetboek van burgerlijke rechtsvordering”) van 17 november 1964: artikel 831, lid 1, punt 2a)

Ustawa o finansach publicznych (wet op de overheidsfinanciën) (Dz. U. 2019, volgnr. 869, zoals gewijzigd; hierna: „wet op de overheidsfinanciën”): artikel 5, lid 1, punten 2 en 3, artikel 207, lid 1, punten 1 tot en met 3

Korte uiteenzetting van de feiten en de procedure in het hoofdgeding

- 1 De verzoekende Gmina Wieliszew heeft financiering verkregen uit de in verordening nr. 1083/2006 (thans verordening nr. 1303/2013) omschreven fondsen van de Unie. De financiering is toegekend op basis van drie overeenkomsten. Zoals blijkt uit die overeenkomsten en de niet-betwiste verklaringen van verzoekster ging het om bedragen die afkomstig waren van Europese fondsen die op specifieke doelstellingen zijn gericht en waarvan een deel de vergoeding van reeds door de gemeente gedane uitgaven vertegenwoordigde.
- 2 De eerste overeenkomst was overeenkomst nr. POIG.08.03.00-14-390/13-00 van 26 mei 2014 inzake de financiering van project „Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu w Gminie Wieliszew” Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007-2013 (project „Bestrijding van digitale uitsluiting in de gemeente Wieliszew” van het operationeel programma „Innovatieve economie 2007-2013”) (hierna: „overeenkomst nr. 1”), waarin onder meer verwezen wordt naar verordening nr. 1083/2006. Verzoekster was de begunstigde, dat wil zeggen de rechtspersoon die op basis van een overeenkomst het project uitvoerde, dat uit buitenlandse bronnen is gefinancierd. In overeenkomst nr. 1 is ook het begrip „financiering” gedefinieerd als de waarde van de aan de begunstigde uit overheidsmiddelen verleende steun in de vorm van betalingen uit de begroting van Europese middelen alsook de waarde van doelgerichte subsidie uit nationale overheidsmiddelen op grond van de wet op de overheidsfinanciën en in overeenstemming met het krachtens deze wet vastgestelde besluit van de minister die bevoegd is voor regionale ontwikkeling.
- 3 Overeenkomst nr. 1 had als voorwerp de verstrekking van financiering aan de begunstigde door het uitvoeringsorgaan, ter uitvoering van het project „Bestrijding van digitale uitsluiting in de gemeente Wieliszew” (artikel 2, lid 1). De totale kostprijs voor de uitvoering van het project bedroeg 1 014 473 PLN; dit was ook het bedrag van de subsidiabele uitgaven in verband met de uitvoering van het project. De begunstigde moest het project uit eigen middelen financieren in geval van financiering in de vorm van een vergoeding (artikel 3). Het uitvoeringsorgaan heeft zich ertoe verbonden de begunstigde voor bovengenoemd bedrag financiering te verlenen, dat 100 % van de totale subsidiabele uitgaven uitmaakte, die bestonden in: (a) de betaling uit de begroting van Europese fondsen van

862 302,05 PLN, (b) de doelgerichte subsidie uit nationale overheidsmiddelen op grond van de wet op de overheidsfinanciën ten bedrage van 152 170,95 PLN (artikel 4, lid 1).

- 4 De financiering moest worden verleend in de vorm van: (a) vergoedingen van het geheel of een deel van de subsidiabele uitgaven in de vorm van tussentijdse betalingen en eindbetalingen, of (b) voorschotten van een of meer tranches alsook vergoedingen van een deel van de reeds door de begunstigde gedane subsidiabele uitgaven in de vorm van tussentijdse betalingen en eindbetalingen in overeenstemming met het schema van werken en uitgaven, na indiening van een aanvraag om betaling van voorfinanciering voor een uitgevoerde taak (artikel 4, lid 6). De Europese middelen, die afkomstig waren uit het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling, zouden aldus 85 % van de financiering uitmaken, waarbij alle betalingen, hetzij in de vorm van terugbetalingen, hetzij in de vorm van voorschotten, in Poolse zloty zouden worden verricht op de aangewezen bankrekening van de begunstigde (artikel 4, leden 9 tot en met 12). Het is dus van belang dat verzoekster niet de mogelijkheid heeft gehad om de geldmiddelen ter financiering te verkrijgen in een andere vorm, bijvoorbeeld in contanten.
- 5 Overeenkomst nr. 1 omschrijft zeer gedetailleerd de rechten en verplichtingen van de partijen die betrokken zijn bij de uitvoering van het project, daaronder begrepen de afrekening en de terugbetaling van de financiering. De begunstigde heeft zich er onder meer toe verbonden het project zodanig uit te voeren dat de doelstellingen van het project en de behaalde indicatoren die zijn omschreven in de financieringsaanvraag en de overeenkomst zouden worden uitgevoerd, ervoor te zorgen dat de resultaten van het project gedurende een periode van vijf jaar na de datum van voltooiing ervan blijven voortbestaan, aan het uitvoeringsorgaan samen met de betalingsaanvraag documenten te verstrekken als bewijs dat het project is uitgevoerd in overeenstemming met het schema van werken en uitgaven (artikel 7, leden 1 en 2) en zich aan beoordelingen en controles te onderwerpen (artikel 7, lid 8, artikel 9). In dit verband is van belang dat het uitvoeringsorgaan de overeenkomst met onmiddellijke ingang kan ontbinden, onder meer wanneer de begunstigde de financiering heeft gebruikt in strijd met de in artikel 207, lid 1, van de wet op de overheidsfinanciën bedoelde bestemming (artikel 12, lid 3, punt 12). Deze bepaling somt de situaties op waarin de bedragen die zijn bestemd voor de uitvoering van door Europese middelen gefinancierde programma's moeten worden terugbetaald, vermeerderd met rente tegen een tarief dat overeenkomt met dat voor achterstallige belastingen, daaronder begrepen het gebruik ervan dat in strijd is met de bestemming (punt 1). Indien de contractuele verhouding wordt beëindigd in de gevallen bedoeld in artikel 12, leden 1 tot en met 3, dan is het gevolg dat de begunstigde verplicht is de financiering terug te betalen, vermeerderd met de toepasselijke rente (artikel 13, leden 1 en 2). Evenzo is de begunstigde, indien uit de aanvraag voor de eindbetaling blijkt dat een deel van de uitgekeerde financiering niet door hem is uitgegeven, zonder voorafgaande uitnodiging verplicht de middelen terug te betalen (artikel 13, lid 3).

- 6 De tweede overeenkomst was overeenkomst nr. 00089-6921-UM0700142/14 van 28 augustus 2014 in het kader van de actie „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” (essentiële diensten voor plattelandseconomie en -bevolking) van het programma voor plattelandontwikkeling 2007-2013, waarvan de aanleg van een sanitair rioolsysteem in de gemeente Łajski, vierde fase, het voorwerp uitmaakte (hierna: „overeenkomst nr. 2”). Aan de begunstigde (gemeente) is steun ten bedrage van 2 335 084 PLN toegekend, maar niet meer dan 50 % van de subsidiabele kosten (artikel 4 juncto artikel 1, punt 8). Overeenkomst nr. 2 voorzorg ook in de mogelijkheid om de contractuele verhouding te beëindigen (opzegging van de overeenkomst met onmiddellijke ingang), waarbij de begunstigde verplicht was de ontvangen financiering terug te betalen (artikelen 12 tot en met 13).
- 7 Soortgelijke bedingen waren opgenomen in de derde overeenkomst nr. POIS.01.01.00-00-015/4 van 8 september 2014 inzake de financiering van project „Budowa kanalizacji Michałów Reginów etap II i III w Gminie Wieliszew” w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007-2013 (project „aanleg van een rioolsysteem Michałów-Reginów, tweede en derde fase, in de gemeente Wieliszew” in het kader van het operationeel programma „Infrastructuur en milieu 2007-2013”) (hierna: „overeenkomst nr. 3”), waarin eveneens verwezen wordt naar verordening nr. 1083/2006. De geplande totale kosten voor de uitvoering van het project bedroegen 7 349 884,68 PLN, waarbij het maximumbedrag van de subsidiabele uitgaven 5 107 639,40 PLN bedroeg (artikel 5, leden 1 en 2) en een dergelijk bedrag is aan de begunstigde toegekend met overheidsmiddelen uit de begroting van de Europese middelen (artikel 6, lid 1 juncto artikel 2, punt 2). Het bedrag van de financiering uit Europese middelen is opgesplitst in voorschotten, tussentijdse betalingen en eindbetaling (artikel 8, lid 1). Ook overeenkomst nr. 3 voorzorg in de verplichting om het bedrag van de financiering terug te betalen, rekening houdend met artikel 207 van de wet op de overheidsfinanciën (artikel 17).
- 8 De door bovengenoemde overeenkomsten verkregen middelen zijn op afzonderlijke bankrekeningen van de gemeente bij de bank gestort. De bank heeft vier bankrekeningovereenkomsten gesloten met de gemeente. Op de eerste en de vierde rekening bevonden zich de middelen die aan verzoekster waren uitgekeerd op grond van de financieringsovereenkomst die was uitgevoerd in het kader van het operationeel programma „Infrastructuur en milieu 2007-2013”. Op de eerste rekening heeft de gemeente een bedrag van 1 007 399,38 PLN gedeponneerd, dat een voorschot was voor de periode van 1 oktober 2015 tot en met 6 november 2015, op de tweede een bedrag van 142 909,21 PLN overeenkomstig de financieringsovereenkomst in het kader van het operationeel programma „Innovatieve economie 2007-2013”, op de derde een bedrag van 1 266 287 PLN, dat betrekking had op de afrekening van het investeringsproject voor de periode 2007-2013, en op de vierde een bedrag van 23 218,11 PLN, dat een terugbetaling vormde voor de periode van 20 oktober 2010 tot en met 30 november 2014.

- 9 Bij beschikking van 30 december 2015 is de bank failliet verklaard met mogelijkheid van een akkoord, en vervolgens heeft de rechter bij beschikking van 22 februari 2016 de faillissementsprocedure gewijzigd in een procedure van vereffening van het vermogen van de gefailleerde.
- 10 De verzoekende gemeente heeft een verzoek ingediend om in totaal 2 439 813,70 PLN van de failliete boedel uit te sluiten. Bij beschikking van 18 maart 2016 heeft de rechter-commissaris dit verzoek afgewezen. Bijgevolg heeft de gemeente op 25 april 2015 in het kader van de tweede fase van de procedure tegen de curator van de failliete boedel een vordering ingesteld tot uitsluiting van een bedrag 2 439 814 PLN van de failliete boedel van de bank en tot afgifte ervan aan haar. Zij heeft haar vordering gebaseerd op artikel 63 van de faillissementswet. De curator heeft geconcludeerd tot verwerping van de vordering. Bij vonnis van 8 februari 2017 heeft de Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie (rechter in eerste aanleg Warschau, Polen) het beroep verworpen. Bij vonnis van 7 februari 2018 heeft de Sąd Okręgowy w Warszawie (rechter in tweede aanleg Warschau, Polen) het hoger beroep van verzoekster verworpen. Verzoekster heeft bij de verwijzende rechter beroep in cassatie ingesteld teneinde vernietiging van het bestreden vonnis in zijn geheel te verkrijgen en de zaak voor een hernieuwd onderzoek terug te doen verwijzen naar de Sąd Okręgowy.

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 11 Ter ondersteuning van haar vordering tot uitsluiting van bestanddelen van de failliete boedel heeft verzoekster aangevoerd dat de geldmiddelen die op de bankrekeningen van de bank worden aangehouden, overheidsmiddelen zijn als bedoeld in artikel 5, lid 1, punten 2 en 3, van de wet op de overheidsfinanciën, die dus niet tot de failliete boedel behoren aangezien zij krachtens artikel 63 van de faillissementswet daarvan zijn uitgesloten als goederen die overeenkomstig de bepalingen van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering van executie zijn uitgesloten, en meer in het bijzonder bij toepassing van artikel 831, lid 1, punt 2a), van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering.
- 12 In zijn verweerschrift heeft de curator aangevoerd dat de door verzoekster opgeworpen grond betrekking heeft op de uitsluiting van de failliete boedel van goederen die aan de gefailleerde toebehoren, in casu de bank, en niet de verzoekster. Volgens hem is artikel 63 van de faillissementswet dus niet van toepassing. Dat geldt ook voor de artikelen 70 tot en met 74 van de faillissementswet, die de uitsluiting van rechten van derden van de failliete boedel regelen. De bank heeft namelijk de eigendom van de op haar bankrekeningen gedeponeerde gelden verworven, zodat de gemeente slechts beschikt over een vordering tot terugbetaling van de gestorte bedragen, die zij in de faillissementsprocedure tegen de failliete boedel moet indienen in afwachting van de verdeling ervan. Onder verwijzing naar vaste rechtspraak heeft de curator eveneens betoogd dat identificeerbare zaken het voorwerp van uitsluiting kunnen uitmaken, maar dat geldmiddelen daar niet tot behoren. De curator heeft ook

aangevoerd dat de geldmiddelen, zodra zij waren geboekt op de bankrekeningen, hun status hadden verloren van uit de begroting van de Unie afkomstige middelen, van niet-terugbetaalbare steunmaatregel van de lidstaten van de Europese Vrijhandelsassociatie (EVA) en van niet-terugbetaalbare middelen die van buitenlandse bronnen afkomstig zijn.

- 13 Ter ondersteuning van haar beroep in cassatie voert de gemeente schending aan van het materiële recht, en meer in het bijzonder artikel 63, lid 1, punt 1 juncto artikel 70 van de faillissementswet juncto artikel 831, lid 1, punt 2a, van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering, door een onjuiste uitlegging volgens welke enkel de goederen van de schuldenaar op grond van deze bepaling van de failliete boedel zijn uitgesloten.

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzing

- 14 De verwijzende rechter verwijst in het eerste onderdeel van de motivering naar de redenering van de twee feitenrechters. De Sąd Rejonowy heeft de vordering van verzoekster afgewezen en geoordeeld dat, aangezien de bank de eigendom had verworven van de geldmiddelen die waren gestort op de door haar beheerde bankrekeningen, niet was voldaan aan de voorwaarde om goederen van de failliete boedel uit te sluiten op grond van artikel 63 van de faillissementswet, te weten het bezit van een daadwerkelijk recht om een dergelijke uitsluiting te vorderen. De beperking van gedwongen tenuitvoerlegging als bedoeld in artikel 831, lid 1, punt 2a, van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering, gelezen in samenhang met artikel 63 van de faillissementswet, heeft volgens de Sąd Rejonowy enkel betrekking op de middelen die toebehoren aan de entiteit die het voorwerp is van een procedure van gedwongen tenuitvoerlegging of een faillissementsprocedure (in casu de bank en niet de gemeente), en niet op de entiteit die haar middelen in het kader van een bankrekeningovereenkomst heeft toevertrouwd aan een bank die later failliet is verklaard. Vanaf de faillietverklaring zijn deze middelen in de failliete boedel opgenomen en bestond er geen mogelijkheid of rechtsgrondslag om ze ten gunste van verzoekster van de failliete boedel uit te sluiten. De vordering tot terugbetaling van de geldmiddelen die verzoekster op grond van een bankrekeningovereenkomst in haar bezit had, is echter niet opgenomen in de failliete boedel en kon uitsluitend worden verricht in het kader van de indiening van schuldvorderingen en de verdeling van het vermogen van de failliete boedel volgens het faillissementsrecht.
- 15 De Sąd Okręgowy is de juridische beoordeling van de Sąd Rejonowy bijgetreden. Hij benadrukte dat de vordering tot uitsluiting van goederen van de failliete boedel bestanddelen betreft die geen deel uitmaken van het vermogen van de gefailleerde en waarvan het de om uitsluiting verzoekende eiser is die het eigendomsrecht heeft. De Sąd Okręgowy heeft herhaald dat de rekeninghouder, zodra hij het geld aan de bank stort, de eigendom ervan aan de bank verliest en voor dezelfde hoeveelheid een vordering tot terugbetaling verkrijgt. Indien de bank waarbij de geldmiddelen zijn gedeponneerd, in staat van faillissement verkeert, kan een

aanvraag van de entiteit die deze middelen heeft gedeponereerd, zoals met de vordering op basis van artikel 63 of artikel 70 van de faillissementswet is ingediend, bijgevolg niet worden ingewilligd. De Sąd Okręgowy heeft ook herhaald dat artikel 63 van de faillissementswet verwijst naar de begrippen „failliete boedel” en „vermogen van de gefailleerde” en dat het gelet op de uitsluiting van de gedwongen tenuitvoerlegging van artikel 831, lid 1, punt 2a, van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering verwijst naar wat niet voor gedwongen tenuitvoerlegging vatbaar is, omdat het geen deel uitmaakt van de failliete boedel. Volgens de Sąd Okręgowy konden de artikelen 70 tot en met 74 van de faillissementswet en de afgifte van een aan een derde toebehorend goed op basis van algemene principes in casu geen toepassing vinden, aangezien het niet ging om een uitspraak over de rechten van derden, maar om de vraag welke vermogensbestanddelen die aan de gefailleerde toebehoren onder haar blijven. Gelet op aangehaalde bepalingen is het volgens de Sąd Okręgowy noch in verband met artikel 63, lid 1, van de van de faillissementswet, noch in verband met artikel 70 van de faillissementswet mogelijk om de in artikel 831, lid 1, punt 2a, van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering bedoelde beperkingen toe te passen wanneer de gemeente gedeponereerde gelden heeft bij de bank die het voorwerp uitmaakt van een faillissementsprocedure. Het belangrijkste probleem is dat de bank en niet de verzoekster failliet is gegaan. Bijgevolg valt de situatie niet onder de toepassing van de bepalingen van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering betreffende de uitsluiting van de procedure van gedwongen tenuitvoerlegging/faillissementsprocedure. De Sąd Okręgowy heeft ook herhaald dat de vordering tot terugbetaling van de geldmiddelen die op grond van de bankrekeningovereenkomst aan de gemeente toekomt en die geen deel uitmaakt van de failliete boedel, slechts kan worden gerealiseerd in het kader van de indiening van schuldvorderingen en de verdeling van het vermogen van de failliete boedel volgens het faillissementsrecht. De Sąd Okręgowy heeft de door verzoekster voorgestelde teleologische uitlegging afgewezen en het bestaan van een eventueel rechtsvacuüm ontkend. Volgens de Sąd Okręgowy heeft de wetgever voorzien in de bescherming van middelen die van de Unie afkomstig zijn, maar uitsluitend ten aanzien van de schuldenaar en niet ten aanzien van de schuldeiser. De gemeente is hier echter geen schuldenaar.

- 16 In het tweede deel van de motivering van het verzoek om een prejudiciële beslissing neemt de verwijzende rechter het standpunt in dat de weigering om de rekeningen die werden gebruikt door de gemeente als begunstigde van financiering uit geldmiddelen uit de begroting van de Unie, uit te sluiten van de failliete boedel van de gefailleerde bank, in strijd is met voormelde verordening van de Unie, waaronder met name de artikelen 57 en 80 van verordening nr. 1083/2006, waarnaar de overeenkomsten tussen de gemeente en het uitvoeringsorgaan hebben verwezen, maar ook de thans geldende verordening nr. 1303/2013, daaronder begrepen de in de prejudiciële vraag genoemde bepalingen. De verwijzende rechter is van oordeel dat de toepasselijke rechtssituatie ook in strijd is met de essentie van de overeenkomsten die de financiering van bepaalde investeringsprojecten tot doel hebben, aangezien deze betrekking hebben op geldmiddelen die uit fondsen van de Unie zijn toegewezen

voor specifieke doelstellingen en die niet voor andere doelstellingen kunnen worden aangewend (zoals de voldoening van de schuldeisers in het kader van een faillissementsprocedure). Volgens de verwijzende rechter is een dergelijke regeling ook onverenigbaar met de zin en de essentie van de financiering van projecten van de Unie met middelen van de Unie.

- 17 Ter ondersteuning van dit standpunt wijst de verwijzende rechter in de eerste plaats op het aspect van de opportuniteit van de toegekende middelen. Zoals blijkt uit de bepalingen van verordening nr. 1083/2006 en thans van verordening nr. 1303/2013, met inbegrip van met name de eerder aangehaalde bepalingen, maken de middelen van de Unie financiering uit in de landen van de Unie voor specifieke doelstellingen. Dit blijkt reeds uit de definitie van het begrip „publieke uitgaven” in het licht van deze verordeningen. Artikel 3 van verordening nr. 1083/2006 omschrijft drie doelstellingen voor de daarin genoemde fondsen van de Unie. De lidstaat of de beheersautoriteit dient erop toe te zien dat de fondsen voor een concrete actie (project) gehandhaafd blijven en dat de investering of de banen gedurende een bepaalde periode worden gehandhaafd. Doordat de gemeente de voor financiering bestemde middelen niet kan uitsluiten van de failliete boedel van de bank, worden deze middelen haar echter ontnomen en is het (met een hoge mate van waarschijnlijkheid) onmogelijk om de beoogde doelstelling van de toegekende financiering te bereiken.
- 18 In de tweede plaats stelt de verwijzende rechter de kwestie van de aansprakelijkheid van de lidstaten aan de orde. Overeenkomstig artikel 70, leden 1 en 2, van verordening nr. 1083/2006 zijn de lidstaten verantwoordelijk voor het beheer en de controle van de operationele programma's, vorderen ze bedragen terug, bijvoorbeeld onverschuldigd betaalde bedragen, verhoogd met rente wegens laattijdige betaling in bepaalde situaties, en is de lidstaat, als bedragen die onverschuldigd aan een begunstigde zijn betaald, niet kunnen worden teruggevorderd, verantwoordelijk voor de terugbetaling van die voor de algemene begroting van de Europese Unie verloren gegane bedragen, indien is aangetoond dat het verlies door zijn onregelmatigheid of nalatigheid is berokkend. De verwijzende rechter merkt op dat het in een dergelijke situatie voor de hand lijkt te liggen dat de nationale bepalingen niet in de weg mogen staan aan de verwezenlijking van de doelstellingen van de verordeningen van de Unie en evenmin aan een eventuele verplichting tot terugbetaling van de uit hoofde van financiering ontvangen geldmiddelen (neergelegd in de overeenkomsten tussen de gemeente en de gefailleerde bank en, naar analogie, in het Pools recht).
- 19 De in Polen geldende regels van burgerlijk recht en faillissementsrecht lijken hieraan echter wel in de weg te staan.
- 20 Enerzijds worden de banken krachtens het Poolse burgerlijk recht eigenaar van de geldmiddelen die bij hen gedeponereerd zijn. Zij kunnen tijdelijk transacties verrichten met de beschikbare geldmiddelen die op de bankrekening worden bewaard, met de verplichting om deze op elk verzoek geheel of gedeeltelijk terug te betalen. Indien de bank niet failliet zou zijn verklaard, zou de gemeente de

uitbetaling van de zich op de bankrekeningen bevindende geldmiddelen kunnen eisen - met oog op de uitvoering van de overeenkomsten nr. 1, 2 en 3. In casu is de bank failliet verklaard, waardoor het betreffende recht van verzoekster om de geldmiddelen op de bankrekeningen te laten uitbetalen, in het licht van het Pools recht kwam te vervallen. De regels van het faillissementsrecht moeten dus worden toegepast.

- 21 Anderzijds is het vermogen van de bank op grond van het faillissementsrecht vanaf de faillietverklaring (uiteindelijk de liquidatie) van de bank een failliete boedel geworden, die dient ter voldoening van de schuldeisers van de gefailleerde schuldenaar (artikel 61 van de faillissementswet). Dit betekent dat vanaf de datum van faillietverklaring de uit de fondsen van de Unie afkomstige middelen deel zijn gaan uitmaken van de failliete boedel en moeten worden gebruikt ter voldoening aan alle schuldeisers, en dus niet alleen van de gemeente die de begunstigde ervan was. De artikelen 342 en volgende van de faillissementswet regelen nadere regels (met inbegrip van de rangorde) voor de voldoening van de schuldeisers van de gefailleerde. Als persoonlijke schuldeiser moet de gemeente overeenkomstig artikel 236, lid 1, van de faillissementswet binnen de termijn die is bepaald in de beslissing houdende faillietverklaring haar schuldvordering bij de curator indienen. Volgens vaste rechtspraak is het uitgesloten om die schuldvordering buiten de faillissementsprocedure in te vorderen.
- 22 Bepaalde categorieën rechten die tot het vermogen van de gefailleerde behoren, maken weliswaar ex lege geen deel uit van de failliete boedel (die kwestie wordt onder andere geregeld door artikel 63, lid 1, punt 1, van de faillissementswet, dat door verzoekster is ingeroepen); het gaat om goederen die van gedwongen tenuitvoerlegging zijn uitgesloten op basis van de bepalingen van het wetboek van burgerlijke rechtshandeling. Vanuit het oogpunt van het voorwerp van de zaak is artikel 831, lid 1, punt 2a, van het wetboek van burgerlijke rechtshandeling relevant, volgens hetwelk middelen die afkomstig zijn van programma's die zijn gefinancierd met de in artikel 5, lid 1, punten 2 en 3, van de wet op de overheidsfinanciën en die betaald zijn in de vorm van een voorschot, uitgesloten zijn van gedwongen tenuitvoerlegging, tenzij de ingevorderde vordering is ontstaan naar aanleiding van de uitvoering van het project waarvoor die middelen waren bestemd. Het gaat dus om overheidsmiddelen, waaronder middelen uit de begroting van de Unie en niet-terugbetaalbare steunmaatregelen van de lidstaten van de Europese Vrijhandelsassociatie (EVA) en andere niet-terugbetaalbare middelen die van buitenlandse bronnen afkomstig zijn.
- 23 Doorslaggevend voor de afbakening van de grenzen van de betrokken uitsluiting van de tenuitvoerlegging die uit deze bepalingen voortvloeit, is de oorsprong van de middelen die het voorwerp van tenuitvoerlegging uitmaken en niet de vraag welke titel, ten aanzien van die middelen, de eigenaar heeft tegen wie de tenuitvoerlegging wordt gericht. De middelen in kwestie kunnen als zodanig niet het voorwerp uitmaken van een gedwongen tenuitvoerlegging, ongeacht of de schuldenaar ten aanzien van de entiteit die deze middelen nog aan hem moet betalen, een vordering tot betaling heeft, dan wel wanneer die middelen reeds aan

de schuldenaar zijn betaald en zich op zijn bankrekening bevinden, waarbij hij een vordering tot betaling heeft tegen de bank waarbij die rekening wordt aangehouden en van plan is ze uit te geven in het kader van de uitvoering van het project. De in artikel 831, lid 1, punt 2a, en artikel 831, lid 2, van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering bedoelde uitsluiting van tenuitvoerlegging heeft alleen dan geen gevolgen wanneer tegen de schuldenaar een gedwongentenuitvoerleggingsprocedure loopt ten titel van een vordering die is ontstaan uit de uitvoering van het project waarvoor de betreffende middelen bestemd waren. De rechtsgevolgen van deze uitsluiting worden echter niet beperkt door de rechtsfiguur van de gedwongen tenuitvoerlegging van een bankrekening, die veronderstelt dat die gedwongen uitvoering betrekking heeft op een vordering van een schuldenaar die tegen de bank is ontstaan, nadat de schuldenaar de eigendom van de uitbetaalde geldmiddelen heeft overgedragen aan de bank. Het in artikel 831, lid 1, punt 2a, en in artikel 831, lid 2, van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering relatief ruim genomen begrip „uitsluiting van gedwongen tenuitvoerlegging” is erop gericht de doeltreffendheid van artikel 80 van verordening nr. 1083/2006 te waarborgen en het gevaar van schending van artikel 57 ervan te voorkomen.

- 24 De verwijzende rechter is echter, net als de rechters in eerste en tweede aanleg, van oordeel dat artikel 63, lid 1, van de faillissementswet, gelezen in samenhang met artikel 831, lid 1, punt 2a, van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering in casu geen toepassing kan vinden. In de rechtspraak en de literatuur staat over dit onderwerp immers in beginsel vast dat artikel 63 van de faillissementswet enkel betrekking heeft op het vermogen van de gefailleerde. Zoals reeds is opgemerkt, zijn de op een bankrekening gestorte geldmiddelen „onttrokken” aan het vermogen van de gemeente en waren zij „opgenomen” in het vermogen van de (gefailleerde) bank. Indien de bank die de rekening beheert de gefailleerde is, dan is de regel van de uitsluiting van rechtswege ten gunste van de begunstigde van de financiering niet van toepassing. Met andere woorden, in dat laatste geval diende de gemeente, om zich tegen verlies van geld te beschermen, zich ervan te onthouden het geld op een bankrekening te storten, om het bijvoorbeeld in contanten te bewaren, wat omwille van de inhoud van de financieringsovereenkomsten niet mogelijk was.
- 25 Daarentegen heeft de gemeente, in het kader van de rechtsfiguur van de uitsluiting van bestanddelen van de failliete boedel die niet aan de gefailleerde toebehoren, weliswaar de vereiste procedure nageleefd (door een aanvraag in te dienen en vervolgens een vordering in te stellen), maar er werd niet voldaan aan de materieelrechtelijke voorwaarden om die rechtsfiguur toe te passen.
- 26 De mogelijkheid om op grond van artikel 70 van de faillissementswet om het even welk bestanddeel van de failliete boedel uit te sluiten, bestaat slechts indien wordt aangetoond dat dit bestanddeel niet aan de gefailleerde toebehoorde en dat de begunstigde van de uitsluiting op dat bestanddeel een recht had, dat kan voortvloeien uit een zakelijk recht of een verbintenis (dat wil zeggen de juridische titels die zijn voorzien in het burgerlijk wetboek, de gesloten overeenkomst en de

aanvullende bepalingen van het burgerlijk wetboek). Degene die de uitsluiting van een zaak aanvraagt, dient aan te tonen dat het voorwerp van de uitsluiting identificeerbaar is en van de massa kan worden afgesplitst. Het bestanddeel in de zin van artikel 70 van de faillissementswet kan inderdaad ook een geldbedrag zijn dat toekomt aan een andere persoon en dus niet toekomt aan de gefailleerde, maar nog steeds in zijn bezit is (op de bankrekening van de contractant) en kan afgesplitst worden van de failliete boedel. In casu werd de bank echter, zoals eerder vermeld, eigenaar van het gestorte geld (artikelen 725 en 726 burgerlijk wetboek), waardoor artikel 70 van de faillissementswet niet van toepassing is. Er kan immers niet rechtsgeldig een uitsluiting van de failliete boedel worden gevorderd van goederen of geldmiddelen die eigendom van de gefailleerde zijn geworden en dus in de failliete boedel zijn opgenomen.

- 27 Kortom, in geval van faillissement van een bank die een bankrekening beheert waarop geldmiddelen zijn betaald die door de gemeente zijn verkregen in het kader van een financieringsprogramma uit de begroting van de Unie, bepaalt het Poolse recht niet alleen dat die middelen niet worden uitgesloten van de failliete boedel van de bank, maar het belet ook dat de begunstigde zich met vrucht in rechte beroept op de uitsluiting van die middelen van de failliete boedel. In een dergelijke situatie heeft de begunstigde, in het licht van het nationaal recht, slechts de mogelijkheid om, in afwachting van de verdeling van de failliete boedel, een schuldvordering in te dienen in de faillissementsprocedure.
- 28 Hieruit volgt ook dat als de Poolse wetgever heeft voorzien in de bescherming van geldmiddelen die afkomstig zijn van fondsen van de Unie en die (in verschillende vormen) voor omschreven doeleinden (projecten) zijn bestemd, dit alleen geldt wanneer de schuldenaar of de gefailleerde de begunstigde van die middelen is. Er is echter niet voorzien in vergelijkbare oplossingen wanneer het niet de begunstigde is die schuldenaar of gefailleerde is, maar de bank die een bankrekening beheert ten behoeve van de begunstigde waarop zich geldmiddelen bevonden die de financiering van omschreven projecten in het kader van programma's van de Unie uitmaakten.
- 29 De toepassing van de thans geldende bepalingen van het Poolse recht leidt dus tot een beslissing die identiek is aan die van de rechters in eerste en tweede aanleg, en dus tot weigering om de schuldvordering van de gemeente uit te sluiten van de failliete boedel van de bank.
- 30 Dit betekent echter dat de gemeente in het kader van een faillissementsprocedure de middelen die haar zijn toegewezen uit de begroting van de Unie (waarschijnlijk) niet volledig zal terugkrijgen (aangezien uit de faillissementspraktijk blijkt dat de kansen van de schuldeiser om voldoening te verkrijgen wanneer zijn schuldvordering niet tot de eerste categorieën van voldoening behoort, gering en in de meeste gevallen onbestaande zijn) en dat de doelstellingen van de financieringsovereenkomsten en de doelstellingen van de aangehaalde verordeningen niet zullen worden bereikt.

Omdat de financieringsdoelen niet zijn uitgevoerd, hetzij om redenen die aan de begunstigde kunnen worden toegerekend (met name wanneer zij worden bestemd voor andere dan de in de overeenkomst bepaalde doelstellingen), hetzij om redenen waarvoor hij niet aansprakelijk is (zoals in casu het geval is wegens het faillissement van de bank die de rekeningen beheert waarop die gelden zijn gestort), kan de begunstigde daarentegen worden verplicht deze aan het uitvoeringsorgaan terug te geven. In een situatie als de onderhavige kan het gebeuren dat de gemeente dus verplicht is om de ontvangen gelden terug te geven, zonder enige garantie dat zij deze na de verdeling van de fondsen van de failliete boedel terugkrijgt, wat betekent dat zij definitief de geldmiddelen ter financiering van de door haar gedane investering kan verliezen en dat het met die financiering nagestreefde doel derhalve teniet wordt gedaan.